

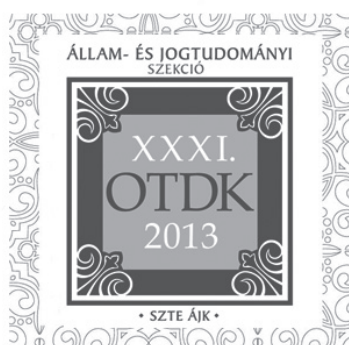
An ornate Art Nouveau illustration featuring several figures. At the top, a woman sits on a throne-like structure, holding a string. To her left, another woman stands, holding a large, draped cloth. To the right, a woman stands looking upwards. In the foreground, a woman in a long, dark dress and crown stands on the left, holding a sword. In the bottom right, a winged cherub sits on a ledge, holding a scroll. The background includes architectural details like a building and a fountain. The central text is enclosed in a decorative, oval frame.

Joghistória

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék
Tudományos Diákkörének folyóirata

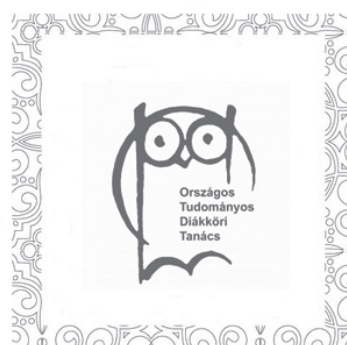
XVII. évfolyam, 3. szám

Magyar Állam-
és Jogtörténeti
Tudományos Diákkör

a XXXI. OTDK
tanszéki indulóinak
bemutató előadása

2013. március 20. (szerda), 17.00
Eckhart-szeminárium (II. em. 210.)

- Barta Áron:** A szökés bűncselekményi tényállása és szankcionálása a Rákóczi-szabadságharc hadseregében
Mireisz Tímea: A nem vagyoni kártérítés fejlődése a magyar jogtörténetben
Palguta Virág: Balogh Jenő tevékenysége a büntető anyagi és a büntetés-végrehajtási jog területén
Szeredi Kristóf: Büntetések és büntetés-végrehajtás az Erdélyi Fejedelemségben

www.majt.hu

Kedves Olvasóink!

A Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék Tudományos Diákköre (MÁJT TDK) nevében szeretettel köszöntjük régi és új olvasóinkat.

A Joghistória először előző év márciusában jelentkezett rovatokkal. A mostani újságban ismét ezt a szerkesztési elvet szeretnénk követni, reméljük, hogy ez segíti a lapban történő eligazodást, s az továbbra is kellemes és hasznos időtöltés jelent majd mindenki számára.

A Joghistória mellett – ha igazán össze akarjátok kötni a kellemest a hasznossal – ajánljuk a TDK üléseket, melyek során még jobban elmélyedhettek a jogtörténetben, a szakma nagyjait hallgathatjátok, és kérdéseket tehettek fel nekik. Az üléseket mindig a hallgatóság – tehát Ti – alakítjátok, a szakmai részek mellett nagy hangsúlyt kapnak az érdekességek, az átfogó ismeretek, a hallgatóbarát előadásmód, valamint az interaktivitás. Ha kérdésetek van – akár a féléves programokkal, előadásokkal, akár az anyaggal kapcsolatban, forduljatok hozzánk nyugodtan, vagy látogassatok el a <http://www.majt.hu> oldalra.

A Tudományos Diákkör tagjai

Helyreigazítás

Folyóiratunk első – és reményeink szerint utolsó – helyreigazítását olvashatják. A 2012 októberében megjelent XVII. évfolyam I. számú Joghistóriában eredetileg szereplő, „Az esküdtszéki bíraskodás Magyarországon” című cikket – amint a szerzői jogsértés ténye a tudomásunkra jutott – azonnali hatállyal visszavontuk. A folyóirat elektronikus változatából az inkriminált tanulmányt eltávolítottuk.

Minden érintett és olvasóink szíves elnézését kérjük.

A szerkesztők

Tartalomjegyzék

1. **Perpatvar - Orbán András:** A jogos védelem története a kezdetektől az 1843. évi törvényjavaslatig 5. oldal
2. **Perpatvar - Losonczy Eszter:** Közvetítői tevékenység a büntető ügyekben Magyarországon 10. oldal
3. **Régen és ma - Zanathy Anna:** A női prostitúció 15. oldal
4. **Országalma - Tarjányi Karolina:** Egy nap képviselőként a reformkori országgyűlésben 22. oldal

Rovataink rövid jellemzése:

Országalma: A koronázási jelvények közül az országalma a glóbuszt (földkerekséget), illetve az uralkodó által uralt szeletét (az országot) jelképezi. A rovat ennek a kis résznek az alkotmánytörténetével foglalkozik.

Perpatvar: A népmesei elnevezés ellenére, egy komoly témával, az eljárásjoggal foglalkozik a jogtörténeten belül.

Régen és ma: A jogtörténeti és a jelenleg hatályos jogi konstrukciók találkozása. Hogyan volt akkor? Mi változott ma? Mi maradt meg?

Perpatvar

A jogos védelem története a kezdetektől az 1843. évi törvényjavaslatig

Írta: Orbán András

Bevezetés

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (továbbiakban: új Btk.) a jelenleg is hatályos Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvényhez (továbbiakban: Btk.) hasonlóan a következőképpen határozza meg a bűncselekmény fogalmát: „Bűncselekmény az a szándékosan vagy – ha e törvény a gondatlan elkövetést is büntetni rendeli – gondatlanságból elkövetett cselekmény, amely veszélyes a társadalomra, és amelyre e törvény büntetés kiszabását rendeli.”¹ E definíció tükrében fontos kiemelni azt a tényt, hogy egy büntetőtörvényi tényállást megvalósító cselekmény nem feltétlenül eredményez büntetőjogi felelősséget, és nem szükségképpen valósít meg bűncselekményt az, aki egy Különös Részében foglalt diszpozíció szerint cselekszik. E körülményre már az első jogrendszerek kialakulásakor figyelemmel voltak, vannak ugyanis olyan büntethetőséget kizáró okok, melyeket a legkorábbi jogrendszerek is szabályoztak.

Az ősi jogrendszerek

Ezt az állítást alátámasztja, hogy bár a mózesi törvények még csak a vérbosszút ismerték, azonban az Exodus (XXII. 2.) szerint az éjjeli tolvaj büntetlenül megölhető, de a nappali nem.² Az indus jog szintén megengedte a saját élet védelmére elkövetett emberölést,³ Démoszthenész pedig már a vagyont érintő támadás erőszakos elhárítását is lehetővé tette, ha az azt kiváltó cselekmény közvetlen és váratlan volt.⁴

A jogintézmény természetesen a római jogban is ismert volt. Már a XII táblás törvény engedte az éjszaka tetten ért, illetve a nappal fegyverrel védekező tolvaj megölését,⁵ Mommsen e rendelkezésben az önvédelem kifejeződését látja.⁶ Degré és Belovics is megjegyzi, hogy a *ius romanum*ban a jogos védelem ugyan még nem vált el a magánbosszútól, azonban az éjjeli és nappali elkövetés közti különbség-

1 2012. évi C. törvény 4. § (1) bekezdés és 1978. évi IV. törvény 10. § (1) bekezdés

2 Degré Lajos: A jogos védelem az anyagi büntetőjogban. Pestvidéki Nyomda, Vác, 1910. 15. o. (továbbiakban: Degré Lajos (1910))

3 „Az ember fontolgtatás nélkül öljön meg bárkit, aki ráront, hogy őt megölje, ha menekülésre nincsen módja, még ha az vezetője lenne is, vagy gyermek, vagy öreg, avagy akár a szentírásban nagy jártasságú aggastyán. Olyan ember megölése, aki nyilvánosan vagy négy-szemközt gyilkosságot kísérel meg, nem teszi bűnössé az emberölőt.” *Manu törvénykönyvei*, VIII. könyv, 350-351. o. idézi Belovics Ervin: A büntetendőséget kizáró okok. HVG-ORAC, Budapest, 2009. 57. o. (továbbiakban: Belovics Ervin (2009))

4 Degré Lajos (1910) 16. o.

5 „Lex duodecim tabularum furem noctu deprehensum occidere permittit, uta tamen idipsum cum clamore tetificetur (D. IX. 2. §, 4.)

Furem intediū deprehensum non aliter occidere lex duodecim tabularum permittit, quam si telo se defendat. (D. XXVI. 2. § 55-54 Gaius) idézi Degré Lajos (1910) 20. o.

6 Degré Lajos (1910) 21. o.

tétel bizonyítja, hogy már érzékelték a fenyegetés eltérő mértékét.⁷ Fontosnak tartom kiemelni, hogy a római jog a *ius naturale* részeként fogalmazta meg a *vim vi repellere licet* elvét, ahogy Cicero is mondja: „Est igitur haec, iudices, non scripta, sed nata lex; quam non didicimus, accepimus, legimus, verum ex natura ipsa adripuimus, hausimus, expressimus;”⁸ A iustinianusi jog már *omnia iura permittunt* (a jog által megengedettként) tekintett a jogos védelemre, de a szakirodalom megoszlik a szabályozás pontos megítélését tekintve. Luden, Pernice és Mommsen szerint a büntetlenség csak a személyek elleni támadások elhárítása érdekében volt biztosított, míg Degré és Belovics véleménye szerint az a vagyon védelme során kifejtett erőszakos cselekmények esetén is lehetett jogos védelemre hivatkozni. A különbség szerintük abban állt, hogy míg a személy elleni támadások esetén a támadó megölése is jogos volt, addig a vagyoni javak ellen intézett cselekmények elhárítása érdekében kifejtett erőszak nem veszélyeztethette a támadó életét.⁹ Az utóbbi állásponttal ért egyet Angyal Pál is, aki a szakirodalomban egyedülálló módon úgy gondolja, hogy már a római jog lehetővé tette a más érdekében történő beavatkozást is.¹⁰

A kora középkor

Jogirodalmunk többségi álláspontja szerint a jogos védelem további fejlődése, valójában kialakulása a kánonjoghoz kapcsolódik.¹¹ Az egyházi jog két fontos újítást hozott a római joghoz képest. Egyrészt minden kétséget kizáróan elismerte a vagyon védelmét – igaz csak az egyben személy elleni, vagy a személy ellen is fenyegető, éjjeli támadások tekintetében.¹² Míg a másik, és talán még fontosabb novum az, hogy elismerte mások védelmét, sőt erkölcsi köteleességgé tette azt. Ahogy Belovics Ervin fogalmaz: „Valójában tehát a kánonjog tette az önvédelmet jogos védelemmé.”¹³

A germán népjogok szinte mindegyike átvette az intézményt, melyet a magánbosszú szerves részének tekintettek.¹⁴ Érdemes kiemelni a fejlődés ívét: I. Frigyes 1156. évi *constitutio*ja eleinte csupán az élet elleni támadás elhárítása érdekében tette jogosan alkalmazhatóvá az erőszakot, míg II. Frigyes 1235. évi rendelkezései már a testi épség veszélyeztetettsége esetén is lehetővé tette a védekezést.¹⁵ Érdekességként megemlíthetők a XIV–XV. századi városi jogok: Bambergben csak a megkezdett támadás alapozta meg a jogos védelmet, Memmingenben kitérés kötelezettséget írtak elő, míg Wiener-Neustadtban csak olyan eszközt lehetett felhasználni az elhárítás során, mely egyébként nem volt tiltott.¹⁶

Az 1532-ben kihirdetett *Constitutio Carolina Criminalis* részletesen foglalkozik a jogos védelem intézményével. Figyelemre méltó, hogy a saját védelem esetén a Carolina csak az életet vagy a testi

7 Degré Lajos (1910) 21. o. és Belovics Ervin (2009) 58-59. o.

8 Cicero: *Pro Mileno* IV. pont idézi Lőw Tóbiás: *A magyar büntető törvénykönyv a büntettekről és vétségekről* (1878: V. t.c.) és teljes anyaggyűjteménye a magyar királyi igazságügyministerium megbízásából. Pesti könyvny., Budapest, 1880. 515. o. (továbbiakban: Lőw Tóbiás (1880))

9 Belovics Ervin – Gellér Balázs – Nagy Ferenc – Tóth Mihály: *Büntetőjog I. Általános Rész.* HVG-ORAC, Budapest, 2012. 242. o. (továbbiakban: Belovics Ervin – Gellér Balázs – Nagy Ferenc – Tóth Mihály (2012))

10 Angyal Pál: *A magyar büntetőjog tankönyve.* Athenaeum, Budapest, 1909. 425-426. o. (továbbiakban: Angyal Pál (1909))

11 Belovics Ervin (2009) 60. o.

12 Degré Lajos (1910) 32-33. o.

13 Degré Lajos (1910) 33. o., ill. Belovics Ervin (2009) 60. o., ill. Belovics Ervin – Gellér Balázs – Nagy Ferenc – Tóth Mihály (2012) 242. o.

14 Angyal Pál (1909) 426. o.

15 Degré Lajos (1910) 37-38. o.

16 „és a sebet előbb kapta légyen, mint ő sérelmezte a támadót” – Degré Lajos (1910) 39. o. idézi Belovics Ervin (2009) 61. o.

épséget veszélyeztető támadás elhárítását tette lehetővé, azonban a más érdekében védhető tárgyak között a vagyont is felsorolja. Menekülési kötelezettséget általánosságban nem ír elő, de úgy rendelkezik, hogy ha az veszéllyel nem jár és a védekező becsületét sem kisebbíti, akkor elsősorban a büntetőjog nézőpontjából közömbös cselekménnyel kell elhárítani támadást. Ez utóbbi szabály fényében érdekes, hogy mindezek ellenére a Carolina a becsület védelméről nem szól. Megemlítenő továbbá, hogy a jogos védelem kereteinek túlhágását a főbüntetést kizáró enyhítő okként kezelte.¹⁷

„A középkori olasz jog a jogos védelem jogintézményét a természettől adott jognak tekinti, amely jog korlátozható, de meg nem szüntethető.”¹⁸ A forrásokban egyértelműen megjelenik a támadás jogtalanságának követelménye, mely

alapján a hatósági személyek tevékenységét, valamint a fegyelmi jog gyakorlását kivonják a jogos védelem köréből. Nem követelik meg, hogy a támadás ténylegesen megkezdett legyen: elég csupán ha annak veszélye fenyeget, és mind személyek, mind vagyon ellen irányuló cselekmények elháríthatók. Sőt a proportionalitás gondolata is megjelenik, a támadó megölése csak a személy, illetve a különösen nagy értékű vagyonjog veszélyeztetése esetén megengedett. Ugyanakkor a menekülési kötelezettség tekintetében megosztott a középkori olasz jogirodalom, vannak szerzők, akik kizárják a menekülési kötelezettséget (Clarus, Caepolla), a többség azonban a Carolina szabályozásához hasonlóan vélekedik.¹⁹

A kodifikációs törekvések

A kodifikált törvénykönyvek és tanulmányok a jogos védelmet a 18. század végéig az emberölés mellett, a bűncselekményeknél szabályozták, először Globig és Huster 1783-as értekezésében kerültek a kapcsolódó rendelkezések az Általános Részbe. A megoldást idővel átvette a nemzetközi jogirodalom is, így az 1852. évi osztrák Büntető Törvénykönyv szintén a kódex elején helyezte el a jogintézményt. Ugyan Magyarországon az 1843. évi anyagi törvényjavaslatban került a jogos védelem az Általános Részbe, de az intézmény létezését bizonyító források jóval korábról valók.²⁰

A magyar szabályozás 1843-ig

Hazai jogunkban a jogos védelem először Szent István II. törvénykönyvének 33. caput 1. §-ában jelenik meg, ami szerint „aki a házába jogtalanul ellenségesen behatoló comest megöli, nem fizet compositiot.”²¹ Biztosra vehetjük, hogy a rendelkezés nem csak az ispánokra vonatkozott, természetes, hogy egy alapvetően szokásjogra támaszkodó jogrend írott szabálya egy kazuisztikus esetet ragad meg. Bár a források egészen Werbőczy Hármaskönyvéig nem említik a jogos védelmet, azonban ebből a tényből nem következtethetünk arra, hogy az intézmény kikopott volna a jogrendszerből. Degré sza-

¹⁷ Degré Lajos (1910) 50-53. o.

¹⁸ Belovics Ervin (2009) 63. o.

¹⁹ Belovics Ervin (2009) 63-64. o.

²⁰ Angyal Pál (1909) 427. o.

²¹ Degré Lajos (1910) 124. o., ill. „Ha mást támadó ispán esik el a viaskodásban: feküdjék megtorlatlanul” – Angyal Pál (1909) 427. o.

vaival élve: „a nemzet, mely megalkotta a Primae Nonust aligha kívánta az egyéntől, hogy a jogtalan támadást békén tűrje.”²² A Tripartitum III. könyvének 21-24. titulussai részletesen kifejtik a védelmi ölést, mely az életet, testi épséget vagy vagyont érő támadások elhárítása érdekében volt megengedett. A Hármaskönyvben a proportionalitás követelménye nincs egyértelműen kimondva, azonban a 22. cím 4. §-ának rendelkezését így is értelmezhetjük.²³ Kiemelendő, hogy a menekülést csak lelkiismereti kötelességnek tekinti, azt nem teszi kötelezővé,²⁴ valamint hogy megfogalmazza a szükségesség követelményét is, hiszen kimondja, hogy „vétlen önvédelemnek pedig azt nevezzük, midőn valaki vagyónának és személyének veszedelme nélkül nem tudja magát másképen megoltalmazni, hanem ha azt, a ki őt megtámadja, vagy megöli, vagy megsebesíti.”²⁵ A jogintézmény fejlettségét mutatja, hogy Werbőczy részletezi a különbségeket a fenyegetés és az intézett támadás, illetve az önvédelem (sic!) és a bosszúállás között. Ugyanakkor nem csupán önvédelemről van szó, hiszen a 24. titulus 2. §-a szerint „az idegen ember is, midőn segítségül hívják, mindenkor megsegítheti azt, a kit életveszedelemben lát forogni.”²⁶

Mint korábban említettem az 1843. évi törvényjavaslat volt az első olyan magyar alkotás, mely a vétlen védelmet az Általános Részben tárgyalta. A 73. § szerint „minden beszámítástól és büntetéstől menten maradnak: kik vétlen önvédelem esetében s annak törvényszabta korlátai közt olyast cselekedtek, mi egyébként törvényszegésnek tekintenek.”²⁷ A javaslat taxatív módon sorolja fel a védhető értékeket, melyek az élet, a testi épség, a becsület, a személyes szabadság, a magánlakás, valamint a vagyon. Kiemeli a támadás jogtalanságát, illetve a szükségesség is megfogalmazásra kerül midőn: „de mind ezen esetekben csak akkor van helye a vétlen önvédelemnek, ha a megtámadott sem a közhatóság felhívása által, sem más valamely hatalmában lévő eszközzel e fenyegető veszélyt el nem távoztathatta.”²⁸ Nagyon fontos, hogy bár a javaslat végig önvédelemről beszél a 77. § kiterjeszti mások védelmezésére is.²⁹

A jogos védelem szabályozásának indokai

A jogos védelem kriminálpolitikai megalapozását tekintve Nagy Ferenc két elméletet különböztet meg. Az első szerint: „A jogi tárgy védelmének elve alapján önvédelmi gondolatot hordoz, azaz mindenkit megillet az a jogosultság, hogy magát és jogi tárgyait megvédje. Az embernek ezt az ősi – mondhatni veleszületett – jogát a büntetőjogi szabályokban is fenn kell tartani, amennyiben az állam legitim feladatát – polgárainak szabadságának védelmét más polgárok túlkapásaival szemben – meghatározott szituációkban, vagyis jogtalan támadás során – nem tudja teljesíteni.”³⁰

²² Degré Lajos (1910) 125. o.

²³ „4. § És innen van az, hogy ha javaink és jószágaink megtartása végett magát bárkinek lehet védelmeznie: sokkal inkább és nagyobb erővel szabad testének és személyének (midőn azt veszedelem fenyegeti) biztonságát oltalmaznia.” – Werbőczy István: Tripartitum, a dicsőséges Magyar Királyság szokásjogának hármaskönyve. Téka, Budapest, 1990. 511. o. (fordította Csiky Kálmán) (továbbiakban: Werbőczy (1990))

²⁴ „4. § Másképen áll azonban a dolog a lelkiismeret ítélő-széke előtt. Mert ha a megtámadott becsülettel és személyek megmentésével ki tud térni a támadó elől: akkor tartozik kitérni, és kikerülni a kisebb bajt, hogy nagyobb ne következék.” – Werbőczy (1990) 509. o.

²⁵ Werbőczy (1990) 511. o.

²⁶ Werbőczy (1990) 513. o.

²⁷ Fayer László: A magyar büntetőjog kézikönyve. Franklin Társulat, Budapest, 1905. 343. o. (továbbiakban Fayer László (1905))

²⁸ Fayer László (1905) 343-344. o.

²⁹ „77. §. A vétlen önvédelemnek minden szabályai s jogai kiterjednek arra is, a ki másnak személyét vagy javait a fentebbiekben körülírt erőszakos megtámadás ellen védelmezi, (...)” – Fayer László (1905) 344. o.

³⁰ Kühn, Kristian: Strafrecht Allgemeiner Teil. Vahlen, München, 2002. 135. o. idézi Nagy Ferenc: Gondolatok a jogos védelemről. In: Európai Jog 2004/4. szám 4. o. (továbbiakban: Nagy Ferenc (2004))

Ezt az álláspontot képviseli a magyar jogirodalomban Pauler Tivadar, aki szerint: „A vétlen védelem mentő körülménye (ius inculpatae tutelae), mint az embernek, a természeti igazságon gyökeredző védjoga, igazságtalan más módon elháríthatatlan megtámadások ellen.”³¹ Látható tehát, hogy Pauler a természetjogból fakadó önvédelemre vezeti vissza a jogos védelmet. Ehhez az állásponthoz áll közel Sólyom László párhuzamos véleménye a 23/1990. (X. 31.) AB határozathoz, melyben kifejti, hogy „a természeti állapot tér vissza azokra a pillanatokra, amíg az életek közötti választás szituációja fennáll.”³²

Nagy Ferenc a másik elméletet a következőképp foglalja össze: „A jogbiztosítás gondolata alapján a saját vagy más jogi tárgyát védő személy egyúttal a jogot is garantálja abban az értelemben, hogy ő a jogrendet védi. Már a XIX. század végén Berner úgy fogalmaz, hogy a jognak a jogtalanság elől nem kell kitérnie.”³³

Belovics Ervin kifejti, hogy a mára uralkodóvá vált felfogás szerint a jogos védelem törvénybe iktatásának alapja, hogy „a jogosan védekező olyan támadást hárít el, amelynek megakadályozására a bűnüldöző hatóságok lennének jogosultak és kötelesek. Amennyiben ezek a szervek az említett kötelezettségüknek nem képesek eleget tenni, a megtámadott számára biztosítani kell a védekezés jogát.”³⁴

Irodalomjegyzék

- Angyal Pál: A magyar büntetőjog tankönyve. Athenaeum, Budapest, 1909
- Belovics Ervin – Geller Balázs – Nagy Ferenc – Tóth Mihály: Büntetőjog I. Általános Rész. HVG-ORAC, Budapest, 2012
- Belovics Ervin: A büntetendőséget kizáró okok. HVG-ORAC, Budapest, 2009
- Degré Lajos: A jogos védelem az anyagi büntetőjogban. Pestvidéki Nyomda, Vác, 1910
- Fayer László: A magyar büntetőjog kézikönyve. Franklin Társulat, Budapest, 1905
- Löw Tóbiás: A magyar büntető törvénykönyv a büntettekről és vétségekről (1878: V. t.c.z.) és teljes anyaggyűjteménye a magyar királyi igazságügyministerium megbízásából. Pesti könyvny., Budapest, 1880
- Nagy Ferenc: Gondolatok a jogos védelemről. In: Európai Jog 2004/4. szám
- Pauler Tivadar: Büntetőjogtan. Pfeifer Ferdinánd, Budapest, 1869
- Stratenwerth, Günger: Strafrecht Allgemeiner Teil. Heymanns, Köln, 2000
- Werbőczy István: Tripartitum, a dicsőséges Magyar Királyság szokásjogának hármaskönyve. Téka, Budapest, 1990

31 Pauler Tivadar: Büntetőjogtan. Pfeifer Ferdinánd, Budapest, 1869. 243. o. (továbbiakban: Pauler Tivadar (1869))

32 23/1990. (X. 31.) AB határozat, Sólyom László párhuzamos véleménye: 4. A jogos védelem problémája

33 Berner gondolatát idézi Stratenwerth, Günger: Strafrecht Allgemeiner Teil. Heymanns, Köln, 2000. 174. o.

34 Belovics Ervin (2009) 77. o.

Derpatbar

Közvetítői tevékenység a büntető ügyekben Magyarországon

Írta: Losonczi Eszter

Bevezetés¹

A történelmi korszakok során többféle igazságszolgáltatási rendszert alkalmaztak, amelyek leginkább aszerint különböztethetők meg, hogy az egyes eljárástípusok mennyire helyezik a középpontba az elkövető személyét, illetve az elkövetett bűncselekmény megtorlása vagy a sértett érdekeinek orvoslása a céljuk. Az igazságszolgáltatási rendszerek közül három fő modellt lehet kiemelni: a retributív (megtorló), a preventív (megelőző) és a restoratív (helyreállító) rendszert.

Az 1700-as évek végén, az 1800-as évek elején a polgári forradalmak hatására alakult ki Európában a megtorló (klasszikus) igazságszolgáltatási rendszer, melynek lényege, hogy a bűncselekmény a szabad akarat következménye, azaz az egyén saját döntése, milyen magatartást tanúsít. Az igazságszolgáltatás kizárólag az állam és az elkövető viszonyára redukálódik. A bűnösség megállapítását követően a tett súlyával arányos megtorló célú büntetést szabnak ki.

A preventív (pozitivist) szemlélet középpontjában az a felismerés áll, mely szerint az emberi cselekedet nem a „szabad akarat” következménye, hanem azt pszichés és genetikai hatások, illetve objektív körülmények határozzák meg. E megközelítés szerint a büntetés nem épülhet csak a cselekmény súlyára, nem lehet kizárólagos célja az elrettentés. Ennek megfelelően a büntetést individualizáltan, az elkövető személyiségéhez kell igazítani, fő cél a további bűncselekmények megelőzése (generális és speciális prevenció).

Végül felismerést nyert az a tény, hogy a bűncselekmény elkövetése miatt az áldozat vagyoni kárt szenved el, illetve ezen felül egyéb érzelmi megrázkódtatásokon is keresztülmegegy. A helyreállító rendszer középpontjában az áldozat áll, az eljárás elsődleges célja a kár helyreállítása, a sérelem jóvátétele. A restoratív rendszer a bűncselekmény a sértett és az elkövető közötti konfliktusként kezeli meg, melynek megoldása elsősorban az érintettek feladata. Ennek az egyik formája az elkövető és az áldozat közötti mediáció.

A mediációt minden konfliktustípus esetén érdemes lehet megpróbálni, ahol az érintett felek beleegyeznek a problémájuk közvetítő segítségével való megoldásába. „A mediáció használható közösségi, kisebbségi konfliktusok, szomszédsági, családi, válási,

¹ Iványi Klára (szerk.): A büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenység bevezetésének tapasztalatai Magyarországon, Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, Budapest, 2008, 28-29. o.

gyermekelhelyezési viták, üzleti konfliktusok, intézményen, szervezeten belüli, és azok közötti konfliktusok, önkormányzatok, egészségügyi intézmények konfliktusai, valamint az iskolai konfliktusok különböző fajtáinak megoldására...². 2007. január 1. óta meghatározott bűncselekmények esetén is lehetőség nyílik a közvetítői eljárás elrendelésére, melynek célja a sértett és a terhelt közötti a konfliktus megoldása és az okozott kár jóvátétele.

A közvetítői tevékenység szabályozása, menete³

A büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységet három törvény szabályozza: 1978. évi IV. törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.), 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról (Be.) és 2006. évi CXXIII. törvény a büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről (Bktv.). A Btk. határozza meg, hogy mely elkövetői körben, milyen bűncselekmény esetében nyílik lehetőség a közvetítői eljárás igénybevételére, illetve a tevékeny megbánás (jóvátétel) jogintézményén keresztül megteremt a mediáció anyagi jogi elismerésének alapját. Az elkövetett bűncselekmény súlyára tekintettel eltérő jogkövetkezmények kapcsolódnak a közvetítői eljárás sikeréhez:

- személy elleni, közlekedési vagy vagyon elleni vétség illetve legfeljebb három évi (fiatalkorúak esetében öt évi) szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény esetén, ha az elkövető a sértett kárát megtérítette vagy más módon jóvátette, büntethetősége megszűnik⁴;
- felnőtt korú elkövetők esetében az ötévi szabadságvesztést meg nem haladó büntetési tételhatár esetén a sikeres közvetítői eljárás eredményeként a büntetés korlátlanul enyhíthető⁵.

A közvetítői eljárás kizárt abban az esetben, ha az elkövető:

- többszörös vagy különös visszaeső,
- a bűncselekményt bünszervezetben követte el,
- bűncselekménye halált okozott,
- a szándékos bűncselekményt a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaideje alatt vagy a szándékos bűncselekmény elkövetése miatt szabadságvesztésre ítéltése után, a szabadságvesztés végrehajtásának befejezése előtt, illetőleg próbára bocsátás vagy vádemelés elhalasztásának tartama alatt követte el, vagy
- ha korábban szándékos bűncselekménye miatt közvetítői eljárásban vett részt, ennek eredményeként vele szemben közvetítői eljárást alkalmaztak, és az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésétől az újabb szándékos bűncselekmény elkövetéséig két év még nem telt el.⁶

A közvetítői eljárás a büntetőeljárás részét képezi, ezért a Be. tartalmazza az elrendelésének eljárásjogi feltételeit és következményeit. A törvény értelmében a mediáció a Btk-ban meghatározott esetekben „a gyanúsított vagy a sértett indítványára, illetve önkéntes hozzájárulásukkal alkalmazható eljárás”.

2 Kertész Tibor - Wagner Jenő János: Mediáció – a módszer alapjai. In: Borbíró Andrea - Kerecsi Klára (szerk.): A kriminálpolitika és a társadalmi bűnmegelőzés kézikönyve I., Igazságügyi Minisztérium, Budapest, 2009. 223. o.

3 Kertész Tibor - Opóczky László - Törzs Edit: Borbíró Andrea - Kiss Anna – Velez Edit – Garami Lajos (szerk.): A büntetőjogi mediáció. In: A kriminálpolitika és a társadalmi bűnmegelőzés kézikönyve II., Igazságügyi Minisztérium, Budapest, 2009, 263-266. o.

4 Btk. 36.§ (1)

5 Btk. 36. § (2)

6 Btk. 36.§ (3)

rás⁷. A közvetítői eljárás célja, hogy a bűncselekmény következményeinek jóvátételét és a gyanúsított jövőbeni jogkövető magatartását elősegítse. A mediáció során „arra kell törekedni, hogy a gyanúsított és a sértett között - a gyanúsított tevékeny megbánását megalapozó - megállapodás jöjjön létre.”⁸ A közvetítői eljárásra utalásnak a vádemelést megelőzően⁹, egy alkalommal van helye. Az ügyész hivatalból, vagy a gyanúsított, a védő, illetőleg a sértett indítványára az eljárást legfeljebb hat hónapi időtartamra felfüggeszti, és az ügyet közvetítői eljárásra utalhatja, ha a törvényben meghatározott feltételek fennállnak.¹⁰ Ilyen kritérium többek között, hogy a gyanúsított a vádemelésig beismerő vallomást tegyen és vállalja az okozott kár megtérítését, valamint a sértett is hozzájáruljon az eljárás lefolytatásához. A közvetítői eljárás eredményessége esetén az ügyész az eljárást megszünteti vagy vádat emel, és a büntetés korlátlan enyhítésére kerülhet sor.¹¹

A 2007. január 1-jén hatályba lépő Bktv. az alábbiak szerint határozza meg a közvetítői eljárás célját: „A közvetítői eljárás a bűncselekmény elkövetésével kiváltott konfliktust kezelő eljárás, amelynek célja, hogy a büntetőeljárást lefolytató bíróságtól, illetőleg ügyésztől független, harmadik személy (közvetítő) bevonásával - a sértett és a terhelt közötti konfliktus rendezésének megoldását tartalmazó, a bűncselekmény következményeinek jóvátételét és a terhelt jövőbeni jogkövető magatartását elősegítő - írásbeli megállapodás jöjjön létre.”¹² A törvény indokolása értelmében a megállapodás abban az esetben alkalmas az eljárás céljának megvalósítására, ha a felek önként, befolyásolástól mentesen állapodnak meg a jóvátételről. A mediáció mind a sértett, mind a terhelt érdekeit szolgálja: a sértett gyorsabb és egyszerűbb eljárásban kaphat elégtételt, a terhelt ellen pedig az eljárás megszüntetésének vagy a büntetés korlátlan enyhítésének lehet helye. A törvény értelmében mediátorként pártfogó felügyelők, valamint 2008. január 1. óta ügyvédek is eljárhatnak.¹³ „A közvetítő feladata, hogy az eljárás során pártatlanul, lelkiismeretesen, a szakmai követelmények szerint közreműködjön a megállapodás létrehozásában.”¹⁴

A konfliktus megoldását segítik a közvetítő által szervezett és vezetett személyes megbeszélések (mediációs ülések). Az előkészítő szakaszban a mediátor külön-külön veszi fel a kapcsolatot a felekkel, tájékoztatja őket az eljárással kapcsolatos jelentősebb kérdésekről. Az ülésen a sértett és a terhelt egyszerre vesznek részt, mind a ketten jogosultak jogi képviselő segítségének igénybevételére (azonban az ügyvédeknek leginkább csak megfigyelő szerep jut a megbeszélések során). Az ülések általában 2-3 órán át tartanak, ahol a felek elmondják, hogyan érintették őket a történetek, az elkövető bocsánatot kérhet, majd az érintettek megállapodnak az okozott kár jóvátételének módjában, mértékében. Az eljárás fontos mozzanatairól és a megbeszélésekről a mediátor feljegyzést készít, ezen kívül a felek megállapodásáról okiratot állít ki, amely közokiratnak minősül.¹⁵ „A megállapodásban vállalt kötelezettségeknek meg kell felelniük a jogszabályoknak, ésszerűnek kell lenniük, és nem ütközhetnek a jó erkölcsbe.”¹⁶

7 Be. 221/A. § (1)

8 Be. 221/A. § (2)

9 A közvetítői eljárást az ügyészi és az első fokú bírósági szakaszban egyaránt el lehet rendelni.

10 Be. 221/A. § (3)

11 Be. 221/A. § (7)

12 Bktv. 2. § (1)

13 Bktv. 3. § (1)

14 Bktv. 3. § (2)

15 Bktv. 13. § (4)

16 Bktv. 13. § (3)

A befejezést követően a megállapodás teljesítését a pártfogó szolgálat ellenőrzi. Ha a terhelt a teljesítést megkezdte, abban az esetben a közvetítői eljárás befejeződik, az ügyész dönt a vádemelés elhalasztásáról. Az eljárás befejezését követő tizenöt napon belül a mediátor jelentést készít, amit a megállapodást tartalmazó okirattal együtt megküld az ügyben eljáró ügyésznek, illetve bíróságnak.¹⁷ Ha a vádemelés elhalasztása eredményesen eltelt (a terhelt teljesítette a megállapodásban foglaltakat), az ügyész megszünteti az eljárást. Abban az esetben, ha a terhelt nem teljesít, az ügyész vádat emel, és ezt követően a bíróság folytatja az eljárást. A közvetítői eljárás során keletkezett iratok – a megállapodás kivételével – titkosak, a büntetőeljárásban bizonyítékként nem használhatók fel.^{18 19}

Az első év statisztikái

Hazánkban először 2007-ben rendeltek el mediációt büntetőügyekben, az első év statisztikái alapján megállapítható, hogy 2451 esetben került sor közvetítői eljárásra, ebből 1569 ügy zárult le, melyek több mint háromnegyedében jött létre megállapodás. Területi megoszlás szerint a legtöbb ügy Budapestről származik, a legkevesebb Nógrád és Zala megyékből. Az ügyek 12%-ában fiatalok a terhelték, 16 %-ában pedig nők. Legtöbbször vagyron elleni bűncselekményeknél kerül sor közvetítői eljárásra (56%), a leggyakoribb esetkörök a következők: lopás, közúti baleset gondatlan okozása, valamint súlyos testi sértés.²⁰

A megállapodások főbb típusai:²¹

- Bocsánatkérés: ezekben az esetekben a sértett megelégedett a bocsánatkéréssel, további igényt nem tartott a jóvátételre.
- Nem anyagi jóvátétel: ebbe a csoportba sorolhatóak a szimbolikus gesztusok (bocsánatkérés mellett valamilyen ajándék formájában kér jóvátételt a sértett), a kapcsolatok lezárása (pl. élettársak esetén), személyes kapcsolat javítása, eredeti állapot visszaállítása (pl. lopás vagy rongálás elkövetésekor), szükséglet-kielégítés (jellemzően balesetek után az életvitelben fellépő nehézségek könnyítése).
- Anyagi jóvátétel: ekkor a sértett csak pénzbeli juttatást kér a terhelttől, ami általában az okozott kár megtérítését fedezi.
- Anyagi és nem anyagi jóvátétel: ezekben az esetekben a nem anyagi jóvátétel igénye mellett az anyagi kártérítés szükséglete is felmerül. Azok, akiket nagyobb sérelem ért, általában az anyagi juttatás mellett egyéb jóvátételre is igényt tartanak.

A bevezetést követő első év adatai alapján elmondható, hogy a büntetőjogi mediáció közismert jogintézménnyé vált, az eljárásban résztvevő felek érdekeit sikeresen elégítette ki. A bírák és az ügyészek egyaránt hatékony eszközként értékelték, ám elrendelésével óvatosan bántak, csak kevésbé súlyos bűncselekmények esetén használták. Napjainkban a közvetítői tevékenységet egyre több esetben és ügykörben rendelik el, az alternatív vitarendezés legfontosabb formájává nőtte ki magát.

17 Bktv. 16. § (1)

18 Bktv. 13. § (5)

19 Iványi, 2008, 45. o.

20 Iványi, 2008, 84-86. o.

21 Iványi, 2008, 87-93. o.

Az elrendelő hatóság		
	%	N
Bíróság	37,6	922
Ügyészség	62,4	1529
Összesen	100,0	2451

22

A bűncselekmények típusa		
	%	N
Vagyon elleni	56,1	1375
Közlekedési	27,9	685
Személy elleni	15,9	389
Ismeretlen	0,1	2
Összesen	100,0	2451

23

A befejezés módja		
	%	N
Megállapodás	48,6	1190
Eredménytelenség	15,5	379
Folyamatban van	35,8	881
Ismeretlen	0,1	1
Összesen	100,0	2451

24

Irodalomjegyzék

- 1978. évi IV. törvény a büntető törvénykönyvről
- 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról
- 2006. évi CXXIII. törvény a büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenységről
- Iványi Klára (szerk.): A büntető ügyekben alkalmazható közvetítői tevékenység bevezetésének tapasztalatai Magyarországon, Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium, Budapest, 2008
- Kertész Tibor - Opóczky László - Törzs Edit: A büntetőjogi mediáció. In: Borbíró Andrea - Kiss Anna – Velez Edit – Garami Lajos (szerk.): A büntetőjogi mediáció. In: A kriminálpolitika és a társadalmi bűnmegelőzés kézikönyve II., Igazságügyi Minisztérium, Budapest, 2009
- Kertész Tibor - Wagner Jenő János: Mediáció – a módszer alapjai. In: Borbíró Andrea - Kerezsi Klára (szerk.): A kriminálpolitika és a társadalmi bűnmegelőzés kézikönyve I., Igazságügyi Minisztérium, Budapest, 2009

22 Iványi, 2008, 62. o.

23 Iványi, 2008, 62. o.

24 Iványi, 2008, 63. o.

Régen és ma

A női prostitúció

Írta: Zanathy Anna

A prostitúció a történelem során az emberiséget végig elkísérte, függetlenül attól, hogy az adott korszakban éppen büntették-e vagy sem. Prostituáltak dolgoztak az ókori Athén vagy Róma utcáin, a középkori Firenzében, a 19. századi budapesti bordélyokban és most a Főti autót mentén is. Valójában kis túlzással állíthatjuk, hogy egyedül a prostitúció társadalmi megítélése változott az idők során. Magyarországon 1993

óta a prostitúció nem bűncselekmény¹, ami egy részről biztató, hiszen a dekriminalizáció arra utal, hogy az emberek a prostituáltakat – egyre inkább – áldozatoknak, nem pedig bűnözőknek gondolják. Másrészről viszont aggasztó is a jelenlegi helyzet, hiszen a társadalom egyre nagyobb része alkalmazza a „strucpolitikát“, és dugja a fejét a homokba, ahelyett, hogy szembenézne a valósággal. Cikkem célja, hogy megvilágítsam a prostitúció sötét oldalát és bebizonyítsam, hogy a helyzet egyáltalán nem jobb, mint háromezer éve volt.

A prostitúció minden korban saját hierachia szerint épült fel, amelyet alkalmanként az aktuális gazdasági, társadalmi berendezkedésnek megfelelően néhány különleges további formáció is gazdagított. Az ókori Hellasban a prostitúció 5 formáját különítették el:

- 1) **a rabszolgányokat:** általában távoli vidékek lányai - hiszen szabad születésű görögöt nem lehetett rabszolgasorsba kényszeríteni –, akik a háztartási munka mellett bármilyen szolgáltatást kötelesek voltak elvégezni;
- 2) **a bérelhető fuvoláslányokat:** akik testüket egész éjszakára kínálták;
- 3) **a pornékat:** akik a nyilvánosházak előtt, az utcáról csábították be kuncsaftjaikat, és – szemben a fuvoláslányokkal – csak egy szeretkezést kínáltak az árért;
- 4) **a hetairákat:** a hierachia csúcsán álló társnők, akik szépségükkel, műveltségükkel, szellemességükkel kiemelkedtek az egyszerű prostituáltak közül. Szolgálataikért jóval nagyobb árat szabtak (Laiosz például Démoszthenésztől egy éjszakáért tízezer drachmát kért), igaz az ő esetükben a férfiak inkább a hűségükért fizettek, mint egy éjszaka öröméért; és

¹ Kránitz Mariann: A prostitúció és a szervezett bűnözés. A magyarországi prostitúció tablója a 20. század végén In: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_prostitucio_es_a_szervezett_bunozes_a_magyarorszagi_prostitucio_tabloja_a_20_szazad_vegen/ Utolsó letöltés ideje: 2013.02.27.

5) a szakrális prostitúciót: vagyis az Aphrodité szentélyében üzött prostitúció.²

A középkorban és az újkorban a prostitúció számtalan fajtája alakult ki, kezdve a korcsmákban, fogadóknak, kéjnyótanyákon dolgozó prostituáltaktól, a fürdőkben megtalálható kéjnyőkön át egészen a maitresse-kig, de a tétel, miszerint az utcán, illetve a bordély házban dolgozó prostituáltak között óriási társadalmi szakadék húzódott, mindvégig igaz maradt. Külön említést érdemelnek a „katonaringyók“, vagyis azok a prostituáltak, akik óriási tömegekben kísérték a hadakat. A prostitúció e formáját a középkori hadviselési rendszer hívta életre, és egészen a harmincéves háborúig nem lehetett felszámolni. A többéves, hosszú háborúk alatt a katonaringyók nem csak testi örömeket nyújtottak a katonáknak, de főztek, mostak és ápolták is a sebesülteket. Mindezek ellenére nagy terhet jelentettek a hadseregnek, hiszen nagy számuk miatt könnyen akadályozták a felvonulást és betegségeket is terjesztettek. A probléma megoldására a hadvezérek külön ribancszázadokat szerveztek, sőt Franciaországban az irányításukra külön tisztséget kreáltak, amely a ribanckirály nevet kapta. Az ilyen formájú prostitúció Magyarországon noha nem mondható jellemzőnek, de ismeretlennek sem. „Tudjuk például, hogy Kálmán király idejében Amiens-i Péter vezetése alatt az országon keresztül vonuló kereszties had kíséretében nagyszámú prostituált volt.“³

Ma Magyarországon a prostitúciónak három alaptípusát, valamint a rendszerváltás után kialakult további három fajtáját különböztetjük meg. A prostituáltak arisztokratája a call girl, akinek bére az ókori hetairához hasonlóan jóval magasabb az átlagnál, valamint kis létszámú, de stabil klientúrával rendelkezik. A call girl az egyetlen, akit megillet a választás joga. A call girlt a ranglistán a szállodai prostituált követi, aki partnereit szállodákban és elegáns szórakozóhelyeken szerzi. „A hazai szállodai prostitúciót szinte teljes egészében az orosz

és ukrán maffia tartja kézben.“⁴ A harmadik alaptípus a stichelők, vagyis a nyílt utcai prostituáltak, akik a legtöbb veszélynek vannak kitéve kezdve az időjárási viszonyoktól, az egymás közötti rivalizásból származó hegeken át egészen a stricik kegyetlenkedéséig. Mivel bérük igen alacsony, így naponta akár tíz-tizenöt „fuvart“ is elvállalnak. Mindezek alapján nem túl meglepő, hogy legtöbbjük előbb vagy utóbb alkoholhoz vagy kábítószerhez folyamodik. Több ezer évig a prostituáltak legalját a utcai szajhák tették ki, de a 21. századra „sikerült“ elérni, hogy még egy ennél is kiszolgáltatottabb réteg alakuljon ki, amelynek tagjai kifejezetten a kamionparkolókra szakosodtak. Mindemellett a prostitúció újonnan megjelent formái még a peep show-k, illetve a szexklubbok fellépői és az országúti prostituáltak⁵.

2 Németh György: A hetairák szabadsága. Prostitúció Hellaszban In: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_hetairak_szabadsaga_prostitucio_hellaszban/ Utolsó letöltés ideje: 2013.02.27.

3 Áldor Viktor: A prostitúció, Budapest, Sándor József és társa kiadása, 114-117. o.

4 Kránitz Mariann: A prostitúció és a szervezett bűnözés. A magyarországi prostitúció tablója a 20. század végén in: (http://www.rubicon.hu/oldalak/a_prostitucio_es_a_magyarorszagi_prostitucio_tabloja_a_20_szazad_vegen/) Utolsó letöltés ideje: 2013.02.27.

5 Kránitz Mariann: A prostitúció és a szervezett bűnözés. A magyarországi prostitúció tablója a 20. század végén In: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_prostitucio_es_a_servezett_bunozes_a_magyarorszagi_prostitucio_tabloja_a_20_szazad_vegen/ Utolsó letöltés ideje: 2013.02.27.

Természetesen ahhoz, hogy a prostitúcióról átfogó képet kaphassunk elkerülhetetlen, hogy a kéjelgés melegágyáról, a bordélyházakról szólnánk. A középkorban Európában a prostitúciót tiltották és keményen büntették. Magyarországon például különbséget tettek, és így eltérően is büntették a szajhálkodást és a bujálkodást. Szajhálkodást követett el az a lány vagy asszony, aki egyidőben vagy egymást követően több partnerrel is szexuális viszonyt folytatott, míg azok a nők, akik üzletszerűséggel összekapcsolható tartós vagy eseti nemi kapcsolatot létesítettek már bujálkodást követtek el. Ezt a felfogást a következő, Küküllő megyei statútumból származó idézet is kiválóan tükrözi: „mely leány vagy asszonyember paráznaságon esvén azután abban nem élt, elég lészen 12 forinttal megbüntetni, ha abban perversálna, meg kell pellengéreztetni. Így sem akarván megszűnni, vettessék az vízben”⁶

Atiltás, az üldözés, illetve büntetés ellenére a titkos prostitúció a koldustanyákon, a vendégfogadóknak, valamint a bordélyok céheiben mindvégig aktívan jelen volt. A 14. illetve 15. századra a hatóságoknak be kellett látniuk, hogy a bujálkodást nem képesek megszüntetni, és a prostituáltak üldözése csak a társadalomra jóval veszélyesebb titkos prostitúciót eredményezi. Ebből következően az állam prostitúcióhoz való hozzáállása gyökeresen megváltozott, hiszen a megoldást a legalizálásában és a szabályozásában, a bordélyházak engedélyezésében látta. A prostitúció engedélyezése alapvetően két igen jelentős indokra vezethető vissza. Egyrészt a jogalkotó a polgári erkölcs, a hajadonok, családanyák védelmét, valamint a nemi erőszak visszaszorítását próbálta a döntésével előmozdítani, másrészt pedig a legálisan létrejött bordélyházak megadóztatásával az állami jövedelmeket igyekezett növelni.⁷ Feljegyzések bizonyítják, hogy például Hamburgban a 15. században két bordélyvállalkozónak minden leány után 5-9 talentumnyi illetéket fizetett.⁸

A prostitúció legalizálásának eredményeként a bordélyházak gombamód szaporodtak el a nagyobb városokban. Így például Velencében 1468-ban több, mint kétszáz bordélyház működött⁹. A bordélyházak hanyatlása azonban egyhamar bekövetkezett a szifilisz járvány pusztítása miatt¹⁰. A szifilisz, régebbi nevén bujakór eredetét a mai napig nem ismerjük. Egyesek szerint a járványt Colombus hajóival hozták be Európába, míg mások szerint Itáliában és Dániában már 1483-ban dühöngött a járvány. Akármelyik félnek is legyen igaza a fő problémát nem a járvány eredete, hanem annak kezelése jelentette. Fallopius (1523–62), a padovai egyetem hírneves professzora kutatásai után a *De Morbo Gallico* című művében a terápiája ajánlásakor őszintén leírta, hogy ezt a betegséget nem tudják legyőzni.¹¹ Mikor az orvostudomány rájött arra, hogy a szifilisz nemi úton terjed, a városok egymás után zárták be bordélyházaikat, és tűzzel-vassal pusztítottak mindenütt, ahol e betegség terjesztésére mód nyílt. Ennek eredményeképpen a 17. század közepére egy-két várostól eltekintve, már sehol sem találunk engedélyezett bordélyházakat.¹²

6 Mezey Barna: Büntetőjog és szexualitás Magyarországon. A nemi bűncselekmények megítélésének változásai (16–19. század) In: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/buntetojog_es_szexualitas_magyarorszagon_a_nemi_buncselekmenyek_megitelesenek_valtozasai_16_19_szaza/ Utolsó letöltés ideje: 2013.02.27

7 Áldor: 118-138. o.

8 Áldor: 123. o.

9 Magyar László András: Bordélyélet a reneszánsz Itáliában In: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/bordelyelet_a_reneszansz_italiaban/ Utolsó letöltés ideje: 2013.02.27.

10 Áldor: 13. o.

11 Forrai Judit: A bujakór története In: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_bujakor_tortenete/ Utolsó letöltés ideje: 2013.02.27.

12 Áldor: 136.o.

Fontos megjegyeznünk, hogy ekkoriban Magyarországon városilag engedélyezett bordélyház csak Pozsonyban működött, amely német mintára volt berendezve. Mivel sem a krónikák, sem pedig a Budai Jogkönyv nem tesz említést a bordélyházakról, így nagy valószínűséggel Budán a prostitúció e formája nem alakult ki.¹³ A 18-19. században Európában – immár Magyarországot is beleértve – ismét felvetődött a prostitúció legalizálásának gondolata. Természetesen most is jelentős szerepet játszottak a gazdasági érdekek, valamint az állam akarata, hogy a prostitúció engedélyezésével gyakoroljon felügyeletet a bujálkodás, és így közvetve a polgári erkölcs felett. Továbbá az orvostudomány fejlődésével a szifilisz is időközben megszelídült, egyre kevesebb alkalommal vezetett halálhoz, és inkább krónikus betegséggé vált. Ennek ellenére a bujakór még ekkor is komoly problémákat okozott, hiszen a szifiliszt elsősorban a katonák kapták el a titokban dolgozó prostituáltaktól.¹⁴ 1782-ben Thun gróf tábornok például részletesen kifejti a városokhoz intézett levelében, hogy az Esterházy Miklós gróf-féle ezred sorozásán számos megbetegedés volt tapasztalható bujakórban, ami a Budán és Pesten tartózkodó erkölcstelen nőszemélyeknek tulajdonítható.¹⁵ Magyarországon kezdetben rendeletek kibocsátásával igyekeztek e problémát orvosolni, amelyek nemhogy hasznosnak, de végrehajthatónak sem bizonyultak, hiszen inkább csak szigorú szavakba öntött óhajoknak minősültek.¹⁶ Az 1754. május 28-án a Pozsonyban székelő Helytartótanács által ismételtén megújított végzéséből kiderül, hogy az intézkedések kizárólag a csavargók, rossz hírű emberek felkutatását, összegyűjtését, elkülönítését tűzték ki célul.¹⁷

Miután belátták, hogy a jogi szabályozás nem vezethet eredményre, más eszközökhöz folyamodtak, így 1830-1840 között megkezdődött Budapesten a bordélyházi engedélyek kiadása. A korcsmákból, vendégfogadókból, kéjnyitanyákból kezdetben vidéken, majd a fővárosban is megjelenő bordélyházak egyhamar Magyarország nevezetességeivé váltak.¹⁸ Említést kell tennünk azonban arról is, hogy a bordélyházak minősége igen széles skálán mozgott még Budapesten is. Egy részről a Himző utcában, valamint a Vármegyeház környékén előkelő bordélyházakkal¹⁹ találkozhatunk, másrészt viszont léteztek embertelen körülmények között működő „üzletek” is. Lichtenfeld Fáni bordélyos által az Aggteleki utcában elindított bordélyház például deszkafalakkal több részre osztott üzletet jelentett.

Hamarosan a bordélyházak mellett ismét megjelent a titkos prostitúció, amelyet elsősorban az átmeneti gondokkal, anyagi problémákkal küzdő nők – például hely nélküli cselédek és munkásnők – folytattak, akik rövid távú, átmeneti megoldásként választották a kéjelgést. Mivel a bordélyházak fenntartása egyre költségesebbé vált, és a bordélyokat fokozatosan hagyták el a prostituáltak – akik számára az egyéni működés nagyobb szabadságot és önállóságot biztosított –, így a bordélyházak egyhamar hanyatlásnak indultak²⁰, és az 1950. évi New York-i Egyezmény hatásaként véglegesen eltűntek Európából. Az Egyezmény – amelyet a 1955. évi 34. törvényerejű rendelet hirdetett ki

13 Áldor: 136-137. o.

14 Szécsényi Mihály: A bordélyrendszer Budapesten In: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_bordelyrendszer_budapesten/ Utolsó letöltés ideje: 2013.02.27.

15 Siklóssy László: A régi Budapest erkölce, Budapest, 2002, Osiris Kiadó, 297. o.

16 Siklóssy: 2002, 280. o.

17 Siklóssy: 2002, 295. o.

18 Siklóssy: 2002, 278-284. o.

19 Siklóssy: 2002, 283. o.

20 Szécsényi Mihály: A bordélyrendszer Budapesten In: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_bordelyrendszer_budapesten/ Utolsó letöltés ideje: 2013.02.27.

Magyarországon – az emberkereskedelemtől és mások prostitúciójának kihasználásáról szól, és a 2. cikke egyértelműen kimondja, hogy meg kell büntetni azokat, akik:

„1. bordélyházakat tartanak fenn vagy vezetnek, avagy az azok fenntartásához szükséges anyagi eszközöket tudatosan szolgáltatják, illetőleg az anyagi eszközök szolgáltatásában részt vesznek,

2. épületet vagy más helyet egészben vagy részben mások prostitúciójának céljára tudatosan bérebe adnak vagy bérelnek.“²¹

Az 1950-es években tehát a bordélyházak egyik napról a másikra tűntek el, ami valójában nem a megszűnésüket, sokkal inkább az átalakulásukat, illetve illegálisba húzódásukat jelentette. Kránitz Mariann szerint a masszázsszalonok és az abban foglalkoztatott lányok az 1960-as, 1970-es években is meglévő úgynevezett házi prostitúció utódjai, amelyek pedig a korábbi bordélyok, titkos ám kissé fellazított formái.²² Véleményem szerint már az is elég, ha szállodákban eltűrt (sokkal inkább foglalkoztatott) prostituáltakra gondolunk, amikor a bordélyok mai megfelelőit keressük. Siklossy László szavaival élve: „A modern prostitúció kevésbé cégéres, de annál képmutatóbb.“²³

Úgy gondolom az objektivitás miatt szükséges, hogy pár szóban szóljunk a bordélyok előnyeiről és hátrányairól. Kétségtelen tény, hogy a bordélyházak gazdasági jövedelmet jelentettek az államnak, de ennél is sokkal fontosabb, hogy engedélyezésükkel a hatóságok mind közigazgatási, mind pedig egészségügyi felügyeletet tudtak gyakorolni a prostitúció felett. Így ellenőrizni tudták a „munkakörülményeket“, kötelezheték a prostituáltakat, hogy hetente orvosi

vizsgálatnak vessék magukat alá (megfékezve, illetve megelőzve ezzel a különböző járványokat), biztosíthaták, hogy ne legyenek kiszolgáltatva a bordélyházak tulajdonosainak, valamint a városok meghatározott elkülönített részeire szoríthaták ki a prostitúciót, védve ezzel a polgári erkölcsöt. Másrészt viszont a bordélyok a leánykereskedelem és a nemi betegségek melegágyai voltak, valamint a szabályozások ellenére az ide bezárt lányok emberhez nem méltó életet éltek, hiszen teljesen ki voltak szolgáltatva a bordélyházak üzemeltetőinek.²⁴ A bordélyok vezetői ugyanis a prostituáltak anyagi függőségének kialakítására törekedtek azáltal, hogy a lányoknak szép ruhákat, illatszereket hitelbe adtak, azzal a feltétellel, hogy amíg azokat ki nem fizetik a keresetükből, addig nem távozhattak.²⁵

Végül említést kell még tennünk a prostitúcióval szorosan összefüggő leánykereskedelemtől, amelynek két formáját különböztetjük meg. Az országon belüli leánykereskedelemtől a prostitúció

21 1954. évi 34. törvényerejű rendelet

22 Kránitz Mariann: A prostitúció és a szervezett bűnözés. A magyarországi prostitúció tablója a 20. század végén In: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_prostitucio_es_a_szervezett_bunozes_a_magyarorszag_i_prostitucio_tabloja_a_20_szazad_vegen/ Utolsó letöltés ideje: 2013.02.27.

23 Siklóssy: 2002, 284. o.

24 Áldor: 172. o.

25 Szécsényi Mihály: A bordélyrendszer Budapesten In: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_bordelyrendszer_budapestben/ Utolsó letöltés ideje: 2013.02.27.

történetében mindvégig két motorja volt. Egyrészt a vidéket behálózó kerítők a falusi szép lányokat jó állás reményében a városba szerették volna csalni.²⁶ A lépre került leányokat a kisügynökök később egy külvárosi bordélyháznak adták el a „nagy forgalom – csekély haszon“ elve alapján.²⁷ Másrészt mindig is szükséges volt, hogy a bordélyházak „árui“ folyamatosan megújuljanak, és ilyképpen valóságos cserekereskedelem jött létre az ország bordélyházai között.²⁸ Manapság, akik nem esnek a leánykereskedelem hálójába, többnyire ún. „vetésforgóban“ dolgoznak, vagyis két-három havonta az ország legtávolabbi vidékeire kerülnek, részint a kínálat frissítése, részint pedig a lebukás elkerülése érdekében.²⁹

Fontos tudni, hogy Magyarország nem csak a hazai hanem a nemzetközi leánykereskedelemnek is otthont nyújtott. A 19. században a magyar leány, a „hungara“ külföldön is kedvelt „árucikké“ lépett elő. A magyar prostituáltakat Isztambulba a török háremek feltöltésére, valamint Trieszten át Egyiptomba, Indiába vagy akár Dél-Amerika bordélyaiba is szállították.³⁰ Az elmúlt évtizedekben a magyar nőket Európa nyugati részébe, valamint Amerikába exportálják. Ennek tükörképeként hazánkban egyre több az ukrán, lengyel, román prostituált, valamint a balkáni háborúból menekült, de munkát nem talált asszony.³¹

Összefoglalva tehát elmondhatjuk, hogy noha napjainkra a prostitúció már nem bűncselekmény, de ennek ellenére nincs igazából olyan norma – sem belső sem nemzetközi –, amely kifejezetten a prostituáltak védelmét szolgálná. Jelenleg is zajlik (természetesen illegálisan) a lánykereskedelem, bordélyházak modern megfelelői árasztják el a fővárost, a számtalan prostituált embertelen körülmények között erőszak hatására dolgozik, tömérdek nemi betegségnek kitéve és így tovább. Felmerülhet tehát a kérdés vajon mennyivel nyújt többet a modern társadalom a prostituáltaknak, mint korábban? Vajon hova tart a prostitúció, és vajon hogyan lehetne segíteni a kiszolgáltatott kéjnőkön? Ezekre a kérdésekre viszont azt hiszem mindenkinek magának kell megtalálnia a választ.

26 Forrai Judit: Kufárok és kurtizánok. A hazai leánykereskedelem virágkora In: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/kufarok_es_kurtizanak_a_hazai_leanykereskedelem_viragkora/ Utolsó letöltés ideje: 2013.02.27.

27 Siklóssy: 2002, 282. o.

28 Siklóssy: 2002, 283. o.

29 Kránitz Mariann: A prostitúció és a szervezett bűnözés. A magyarországi prostitúció tablója a 20. század végén In: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_prostitucio_es_a_szervezett_bunozes_a_magyarorszagi_prostitucio_tabloja_a_20_szazad_vegen/ Utolsó letöltés ideje: 2013.02.27.

30 Forrai Judit: Kufárok és kurtizánok. A hazai leánykereskedelem virágkora In: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/kufarok_es_kurtizanak_a_hazai_leanykereskedelem_viragkora/ Utolsó letöltés ideje: 2013.02.27.

31 Kránitz Mariann: A prostitúció és a szervezett bűnözés. A magyarországi prostitúció tablója a 20. század végén In: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_prostitucio_es_a_szervezett_bunozes_a_magyarorszagi_prostitucio_tabloja_a_20_szazad_vegen/ Utolsó letöltés ideje: 2013.02.27.

Irodalomjegyzék

- Dr. Áldor Viktor: A prostitúció, Budapest, Sándor József és társa kiadása
- Forrai Judit: A bujakór története In: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_bujakor_tortenete/
- Forrai Judit: Kufárok és kurtizánok. A hazai leánykereskedelem virágkora In: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/kufarok_es_kurtizanok_a_hazai_leanykereskedelem_viragkora/
- Kránitz Mariann: A prostitúció és a szervezett bűnözés. A magyarországi prostitúció tablója a 20. század végén In: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_prostitucio_es_a_szervezett_bunozes_a_magyarorszagi_prostitucio_tabloja_a_20_szazad_vegen/
- Magyar László András: Bordélyélet a reneszánsz Itáliában In: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/bordelyelet_a_reneszansz_italiaban/
- Mezey Barna: Büntetőjog és szexualitás Magyarországon. A nemi bűncselekmények megítélésének változásai (16–19. század) In: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/buntetojog_es_szexualitas_magyarorszagon_a_nemi_buncselekmények_megitelesenek_valtozasai_16_19_szaza/
- Miklóssy János: A budapesti prostitúció története, Budapest, 1989, Népszava Kiadó Vállalat
- Németh György: A hetairák szabadsága. Prostitúció Hellaszban In: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_hetairak_szabadsaga_prostitucio_hellaszban/
- Siklóssy László: A régi Budapest erkölcsse , Budapest 2002, Osiris Kiadó
- Szécsényi Mihály: A bordélyrendszer Budapesten In: http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_bordelyrendszer_budapesten/

ORSZÁGALMA

Egy nap képviselőként a reformkori országgyűlésben

Írta: Tarjányi Karolina

Rózsás reggelre ébredtünk februárban. A tudat, hogy ma végre befejezzük a szavazást Tamás indítványáról, egyszerűen fantasztikus. Rég volt már, amikor megválasztottuk a legkorosabb tagot ideiglenes házelnöknek, és a hat legifjabbat jegyzőnek. Sőt, most belegondolva már a 11 tagból álló küldöttség is régen tiszteletét tette Őfelségénél.

De hova is szaladok ennyire előre, hiszen Te nem is ismered az egész indítványról való szavazás, illetve a képviselők kiválasztásának menetét. Tudod, nehéz lényegre törően összefoglalni az érvényesülő elveket, de azért megpróbálom, hátha így meg tudod majd érteni, min is megyünk mi férfiak nap, mint nap át.

Amint korábbi levelemben írtam, az egész az alsó- és felsőházban kezdődik. Az ideiglenes kornelnök és a jegyzők megválasztását követően, küldöttség alakul, akik meglátogatják a királyt. Őfelsége egyetértésének hangot adva, felkeresi kíséretével és a miniszterekkel együtt a színpületet, majd az alsóházban felolvassa a trónbeszédet, valamint azt a kétrendbeli leiratot, amely megbízza az országgyűlés megnyitásával és teljes hatalommal ruházza fel őt a törvényhozási és végrehajtási ügyekben. A miniszterelnök megnyitottnak tekinti az országgyűlést miután Őfelsége teljesítette kötelességét. A két ház tagjai félrevonulnak termeikbe, és hozzálátnak megalakulásukhoz. Talán ezt olvasva nem találsz túl izgalmasnak a munkánkat, de hidd el, lesz még jobb is!

A hierarchia elvét valljuk, a sorshúzást követően kilenc egyenlő osztályra osztjuk magunkat. Logikusan felépítve, az első osztály ellenőrzi a második osztály tagságát, a második a harmadikét, és ez így folytatódik egészen a kilencedik osztályig, hiszen az ő feladatuk az első osztálybeliek tagságának ellenőrzése. Szeretném, ha tudnád, hogy előzetesen foglalják írásba a megbízólevelek átadásáról készült jegyzőkönyveket, illetve a választás érvényessége ellen intézett ellentmondásokat és panaszokat, ezzel gyorsítják a munkánkat. Azonban a panaszokat az osztályalakulásokat követően az elnök felosztja a megalakult osztálybeliek között. Majd amint, két napja meséltem, az osztályok ezután előadót választanak, persze szótöbbséggel.

Egyébként az előadóknak sosem szabad elfelejtkezniük a kifogás nélküli választások bejelentéséről, ezt még a megnyitás napján meg kell tenniük, hiszen a későbbi vitás választásokat, a gyűlést követően általános szótöbbségen alapuló véleménnyel tudják csak előterjeszteni. Gondolnád, hogy a panaszokat csak az adott választó kerületi követjelöltek vagy választók indoklással együtt, írás útján tehetik meg?

Néha előfordul az is, hogy a képviselők nem tudnak megegyezni a választásokat illetően, ilyenkor a ház határoz rólok. A képviselőházban mindig fel kell mérni az előadó támogatottságát, így könnyen kiderül, hogy mit akar a többség. Bizonyos esetekben ez a módszer nem segít, ekkor a tagokat név szerint szólítják fel, és golyózás útján történik meg a szavazás. Ekkor minden tagnak a korelnök előtti ládához kell járulnia. Említettem már, hogy én is ott adtam le a cédulámat. Amúgy a korelnök feladata az eredmény kihirdetése, az ülés megnyitása, és ő figyeli azt is, hogy csend legyen a teremben, betratva a rendszabályokat.

A kérdéstől eltérőt mindig félbe kell szakítania. Alapszabályként érvényesül, hogy a szót senki sem szakíthatja félbe, csak az elnök. Előfordult már, hogy valakit kétszer is rendre kellett utasítania, ilyenkor a háznak kell határoznia a rendzavaróról. Például Teleki Ádámot kétszer is rendreutasították, jegyzőkönyvet is készítettek róla, ezért az adott tárgyban már nem szólhatott többet hozzá az üléshez. Lehet, hogy érdekesnek találod, az elnök csengővel és név szerinti felszólítással próbálja visszaterelni a helyes irányba a hozzászólást, ha azonban ez nem működik, akkor fővegét felvéve az ülést bizonyos kijelentett időre felfüggeszti. Ez maximum egy óra lehet egyébként. Abban az esetben, ha az elnök a tárgy alapelve mellett vagy ellen kíván szót emelni, a tárgy befejezéséig a következő alelnöknek kell átengednie az elnökséget. Fontos, hogy az elnökséget ellátó személy nem szavazhat.

Visszatérve a szavazáshoz, ha a többség akarata kétséges, akkor meg kell ismételni a szavazást, azok között, akik mellett a legtöbben szavaztak. Tudod a két alelnököt és hat jegyzőt is ilyen módon választjuk. Miután a megválasztottak elfoglalják helyeiket, melyeket egyébként az első ülést követően csak kölcsönös egyetértés mellett változtathatnak meg, az elnök, az alelnökök és a jegyzők neveit „feljelentik” Ófelségének.

Nem tudom, érdekel-e, de Tamás a kérelmét írásban terjesztette be az elnöknek. Miután azt megnézték, a jegyző áttette az állandó kérelmi bizottmányhoz sorozás és véleményezés céljából. Nekik hetente kell jelentést tenniük és három nappal előbb ki kell függeszteniük a tanácskozási teremben a kérvény tárgyát, az aláíró nevét, lakhelyét, valamint a jelentés napjának idejét és a kérvény számát.

A tanácskozáskor az előkészítés végett sorshúzás útján kilenc osztályra osztják a tagokat. Ha 5 osztály bejelenti elkészülését, akkor a ház elnöke központi bizottmányba hívja össze őket. Szótöbbséggel kebelükből előadót választanak. A központi vagy külön bizottmány előadójának előterjesztését követően, előbb az indítvány alapelve iránti tanácskozást kezdjük meg, ekkor minden tag csak egyszer szólhat fel, majd a cikkeket is sorra vesszük, illetve a hozzájuk tartozó módosításokat is. Miután befejeztük a cikkenkénti tárgyalást, a törvényjavaslatok esetében egy nap szünetet kell tartanunk, aztán szavazunk az egészről. A tanácskozásokat gyorsírók jegyzik fel és levéltárban tároljuk őket. A bizottmányi magánülés azonban határozhat úgyis, hogy nem készítenek jegyzőkönyvet.

Most Mi is itt tartunk, lassan az elnök felteszi majd az eldöntendő kérdéseit, és végre nekilátunk a szavazásnak. Ha törvényt akarunk alkotni, azt törvényjavaslat formájában kell a bejelentéskor benyújtani. A bejelentések sorrendjében nyomtatjuk ki és osztjuk szét az indítványokat. A fölvételi időben az indítványozó kifejtheti indítványát, aztán a ház szavazás útján határoz arról, hogy érdemes-e tárgyalni róla. Ha a szavazás nemleges választ eredményez, akkor azon évi ülésben nem lehet az indítványt ismét előadni. Ha viszont csak elhalasztjuk a tárgyalásba vételt, akkor ismételve sürgetni lehet a megtárgya-

lását. Nemcsak az indítványok véleményezésére alakulnak bizottmányok, vannak állandóak is, mint például azok, amelyek a pénzügyekkel, illetve a ház költségvetésével foglalkoznak. Emellett külön bizottmányt is alakíthatunk, ha osztályülési tárgyalás elkerülésével akarunk előkészülni. Ellenőrzőként részt vehetnek a bizottmányi üléseken a miniszterek vagy az általuk kinevezett megbízottak is.

Miután meghallgattuk Tamást a tanácskozáson, és az előadó is kifejtette álláspontját, szavaztunk róla. A többiek felváltva szólhattak a följegyeztetés során, egészen addig, amíg egyenlő volt a mellette és az ellene szólok száma. Érdekesség, hogy egynél többször csak az indítványozó, illetve a miniszterek vagy bejelentett megbízottjaik kérhetnek bármikor szót a tárgyalás közben, valamint azok, akik napirendet akarnak indítványozni, személyes megtámadásra akarnak reagálni vagy a házi rendre akarnak hivatkozni. Tilos az indítvány felolvasása, kivétel a bizottmányi előadónak és a minisztereknek, akik felhívásra adnak felvilágosítást. Az indítványozónak lehetősége van a visszavonásra is, ha azonban más jelzi, hogy mostantól ő képviselné a kérelmet, akkor a tárgyalás továbbfolyik. Napirenden kívüli tárgyról a ház engedelmével senki sem szólhat hozzá.

Mint említettem, ma a szavazás fog következni, először az elvét és lényegét tárgyaljuk, majd cikkenként végig vesszük az indítvány tartalmát is. A cikkenkénti szavazásnál először a módosításról szavazunk majd. Ezeket bizonyos esetekben a szavazás előtt a ház a bizottmánynak utalja szavazásra. Néha előfordul, hogy olyan módosítás kerül képbe, amely ellentétes az indítvánnyal. Ilyenkor tovább folyik az indítvány tárgyalása, és külön indítványnak tekintjük a módosítását. Ha a módosítás több cikket is érint, előbb kell róla szavaznunk, és csak utána szavazunk azokról, amik csak ténylegesen egy cikket érintenek. Ha már tárgyaltunk egy módosításról, akkor arra nem lehet visszatérni.

A tanácskozás bezárását követően felteszi az elnök a kérdést. A választások és minden más személyes ügy vonatkozásában történő szavazás titkos, míg a törvényjavaslatot érintő ügyben névsor szerinti felszólítással szavazunk. Más ügyekben pártolók és ellenzők felállásával szavazunk. Kétség esetén meg kell ismételnünk a szavazást. Te is jól tudod, hogy a szavazás közben tilos megindokolnunk a szavazatunkat.

Amikor eljutunk oda, hogy az elnök felteszi a kérdéseit, először a napirendekkel kapcsolatos tárgyköröket érintjük, majd a rendszabályok következnek és a tárgyalás felfüggesztésének kérdése, valamint azon indítványok, amelyek alapján a tárgyalásnak nincs helye. Elsőbbsége van az elvetésnek, a halasztásnak határozatlan időre és a sorozatra halasztásnak. A tárgy felvételét követően elsőbbsége van azoknak a módosításoknak is, amelyek ellentmondásosak az indítvány tárgyával. A jegyzők az elnök felszólítására összeszámolják és jegyzőkönyvbe veszik a szavazatokat és a ház határozatait. A következő ülésen ezeket majd felolvassák, és ezt követően az elnök és a jegyzők aláírásukkal hitelesítik azt.

Egyébként nem tudom eszedbe jutott-e, de az ülések nyilvánosak. A karzaton sok hely van, és minden tag egy jegyet kiadhat, szóval akár te is jelen lehetnél. Talán így könnyebben átlátnád az egészet. A karzat egyik felét mindig fenntartjuk a hölgyek és a jeggyel rendelkezők részére. Csak arra figyelj, hogy ne nyilváníts véleményt, mert azt a karzaton lévőknek nem lehet. Erre egyébként teremőrök és csendfelügyelők is vigyáznak.

Bizonyos esetekben a rendzavarás megakadályozása érdekében, akár az összes hallgatót is ki-parancsolhatják a karzatról, főleg ha a csendzavarókkal szembeni első intés eredménytelen volt. Ilyen

esetben a tanácskozás csak akkor folytatódhat, ha a többség határozata szerint még aznap, vagy egy másik nap, a hallgatóság ismételt bebocsátásával nyilvánosan folytatódik az ülés. Egyébként a hatóság vagy az elnök kérésére meg is fenýíthetik és kitilthatják az ülésról azokat, akik megzavarták a csendet.

Az elnök kérésére az összes házhoz a budapesti nemzetőrségből nemzetőröket rendelhetnek. Az elnök ilyenkor saját felelősségére, szükség esetén a törvényhozás biztosítására az egész helybeli, nemzetőrségi és katonai fegyveres erőket kirendelheti. A rendszabályok e pontjait mind a karzaton, mind a bejáratoknál ki kell függeszteni. És módosítani csak akkor lehet őket, ha a ház 30 tagja indítványozza azt.

A felsőház annyiban különbözik az alsóháztól, hogy a megnyitás előtti napon a legkorosabb tag és a négy legfiatalabb jegyző összeül, és az elnök vezényletével előterjesztik azt a belügyminiszter által közölt jegyzéket, amely a meghívottak neveit tartalmazza. Ezt a jegyzéket általános szavazattöbbséggel megválasztják, majd egy 7 tagból álló igazolási bizottmányhoz küldik vizsgálatra. Őfelsége trónbeszédét követően felolvassák az elnököt és másodelnököt kinevező királyi rendeletet, és a 4 jegyzőt titkos szavazással megválasztják a jelen lévő tagok közül. Ha a felsőház tagjai közül valakinek el kell hagynia az országgyűlés helyét, távozását be kell jelentenie az elnöknek.

Feltétele még az alsóházban az érvényes szavazásnak, hogy „bármely tárgy érvényes eldöntésére az igazolt tagok általános többségének jelenléte szükséges.”. A felsőházban viszont „bármely tárgy érvényes eldöntésére a tagok legalább 50-nek jelenléte szükséges.” Amiben viszont megegyezik mindkét ház, hogy külön készítünk válaszfeliratot, és a határozatainkat a jegyzőink segítségével közöljük egymással. A törvényjavaslatok elfogadását követően már a minisztérium feladata a törvényjavaslatok királyi szentesítés alá terjesztése.

Remélem ezzel a hosszúra nyúlt levéllel nem vettem el a kedved a képviselői léttől, és most már jobban látod mi is a munkám. Igyekeztem minden fontosabb pontra kitérni, de ha mégis lenne valami, ami nem világos, akkor gyere el nyugodtan egy ülésre, és nézd a karzatról a vitáinkat, szívesen szerzek rá neked jegyet.

Budapest, 1848. február 02.

Mély csodálattal:
Kossuth Lajos

Irodalomjegyzék

- Az 1848-iki. Alsórendház rendje ideiglenes rendszabályai, Pest, 1861, Ráth Mór
- A képviselőház rendszabályai
- 1848 felsőház ideiglenes rendszabályai, nyomtatott Landerer és Heckenastnál, Pest, 1848
- Kossuth Lajos: Írások és beszédek 1848-1849-ből

A TDK tervezett programja a 2012/2013-as tanév II. félévében

2013. május 8., 18.00

Alapvizsga felkészítő félévi záróülés
Eckhart-szeminárium

2013. április 30., 11.20 és 18.00 (kedd!)

YOU MÁJT WIN 4 Tanulmányi verseny
VIII. tanterem és IV. tanterem

2013. április 24.

Börtönlátogatás

2013. április 17., 18.00

Beszélgetés holocaust túlélőkkel

2013. április 10.

Láthatatlan Konferencia

2013. április 3.

Igazságügyi boncolás

2013. március 25-27.

XXXI. OTDK

Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar

2013. március 20., 17.00

Barta Áron, Mireisz Tímea, Palguta Virág, Szeredi Kristóf
A XXXI. OTDK tanszéki indulóinak bemutató előadása
Eckhart-szeminárium

A programok időpontja változhat, az aktuális információkat megtalálod a www.majt.hu-n, a tanszék hirdetőtábláin vagy a **Facebook** oldalunkon!

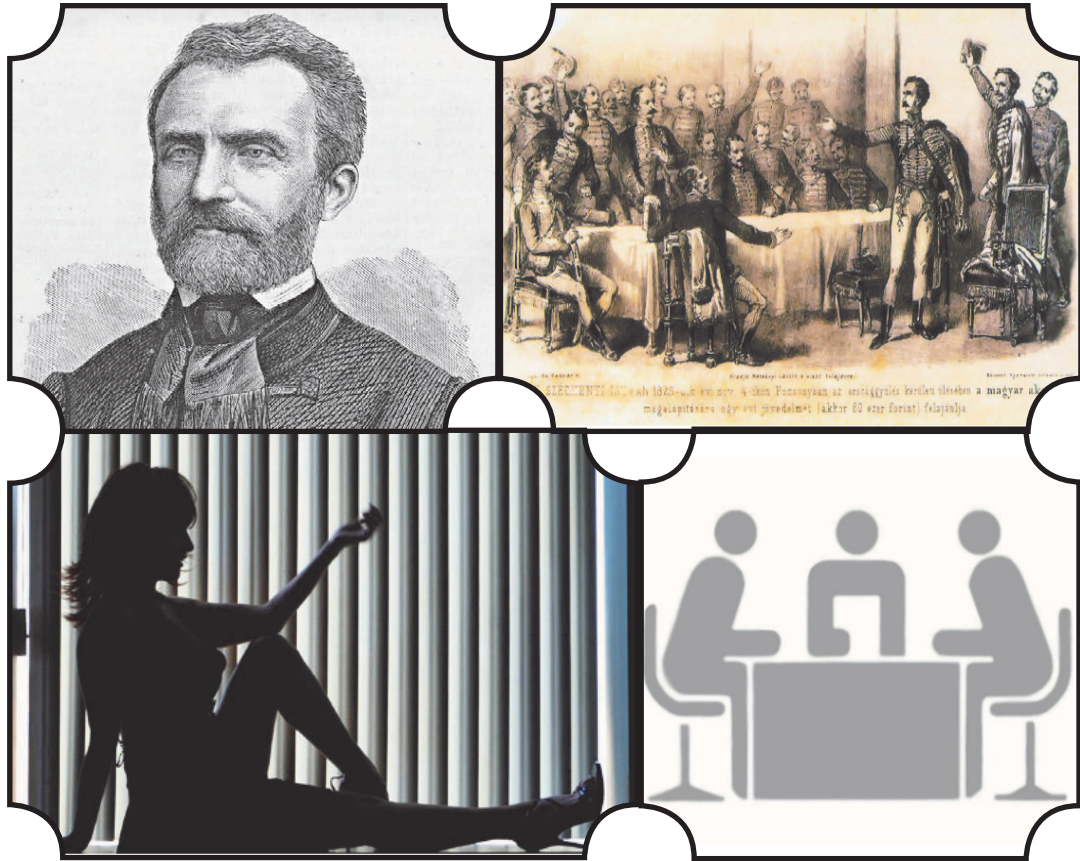

Miért gyere MÁJT TDK-ra?

- mert magyar jogtörténeti diákkörünk az értékes tudományos munka és a jó hangulatú együttlét sajátos ötvözete
- a tanulságos előadásokból és programokból olyan plusz információkkal gazdagodhatsz, amelyek további tanulmányaid és munkád során segítségére lehetnek
- lehetőség nyílik az egyetemi oktatók személyes megismerésére és a velük való kötetlen beszélgetésre
- az egyetemi kavargásban nyersz egy biztos pontot, egy „békés szigetet”, ahol egy szűkebb baráti csoportban dolgozhatsz, gondolkozhatsz, valamint nyerhetsz értékes tanácsokat a felsőbb évesektől az egyetemi életben való eligazodáshoz
- bátorítunk az együtt gondolkodásra, a vitára, a tudományterülettel való mélyebb foglalkozásra, publikálásra akár szóban a TDK ülésein, akár írásban a Joghistoriában

**tudomány • barátság • programok • vitakör • MÁJT TDK
minden héten szerdán 18 órakor**

IMPRESSZUM

Kiadó: ELTE Állam- és Jogtudományi Kar Magyar Állam- és Jogi történelmi Tanszék

Felelős szerkesztő: dr. Gosztonyi Gergely

ISSN: 2062-9699

Szerkesztette: Losonczy Eszter

Munkatársak: Barta Áron, Bocsi Bernadett, Kajcsos Kinga, Losonczy Eszter,
Mireisz Tímea, Nikula István, Orbán András, Palguta Virág, Tarjányi Karolina, Zanathy Anna

Tördelés és korrektúra: Losonczy Eszter